

Esitys vuosisopimuksesta ja avustuspyyntö perustajayhteisöille, Elävä säätiö sr

Kaupunginhallitus 08.04.2024 § 108
8433/02.05.01.00/2023

Valmistelijat / lisätiedot:
työllisyysjohtaja Pirjo Oksanen, puh. 044 718 1711
opetusjohtaja Silja Silvennoinen, puh. 044 718 4003
konserniohjauspäällikkö Iiro Lyytinen, puh. 044 718 2156
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Soile Lahti

Kuopion kaupunki päättää hylätä esitetyn vuosisopimukseen ja siihen perustuvaan maksuosuuden vuosiavustuksesta.

Päätös

Merkittään, että opetusjohtaja Silja Silvennoinen, työllisyysjohtaja Pirjo Oksanen ja konserniohjauspäällikkö Iiro Lyytinen olivat läsnä pykälässä vastaamassa kysymyksiin.

Kaupunginjohtaja Soile Lahden muutettu päätösesitys:

Kuopion kaupunki päättää hylätä esitetyn vuosisopimuksen ja siihen perustuvan maksuosuuden vuosiavustuksesta. Kaupunki voi edelleen hankkia säätiön palveluita tarveperusteisesti ja olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Kaupunki päättää käynnistää yhteistoiminnassa säätiön ja sen muiden perustajayhteisöjen kanssa keskustelun säätiön toiminnan kehittämisestä sekä sen tulevaisuutta koskevista rakenteellisista ratkaisuista vaihtoehtoiseen ja oikeudellisine reunaehtoineen.

Kaupunginhallitus päätti jättää asian pöydälle.

Selostus

Elävä säätiö on tehnyt säätiön perustajayhteisöille esityksen vuosisopimuksesta, jolla perustajayhteisöt avustaisivat säätiötä vuosittain yhteensä 115.000 eurolla, josta Kuopion kaupungin osuus olisi 60.000 euroa vuodessa. Säätiö esittää, että vuosiavustuksella katettavat palvelut ja sisällöt määriteltäisiin kunkin perustajayhteisön kanssa erikseen.

Taustaa

Elävä säätiö (aiemmin Tukeva-säätiö, Tukeva-työvalmennussäätiö ja Kuopion seudun työvalmennussäätiö) on perustettu vuonna 2008. Säätiön perustajayhteisöjä ovat Kuopion kaupunki, Siilinjärven kunta ja Savon koulutuskuntayhtymä. Perustajia olivat myös Maaningan ja Karttulan kunnat, jotka sittemmin ovat liittyneet Kuopion kaupunkiin.

Säädöskirjassa säädettynä tehtävänä on tukea työelämästä syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia, vammaisia ja muita vajaakuntoisia, edistää heidän työllistymistään sekä tarjota työvalmennusta ja työn kaltaista toimintaa sosiaalisin päämäärin.

Säätiön perustamisen yhteydessä on tehty erillissopimus, jossa perustajayhteisönä olevat kunnat ovat ilmoittaneet *periaatteellisen valmiutensa ostaa toiminnan käynnistyessä säätiöltä sen tuottamia palveluita.*

Säätiön toiminta

Säätiö tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta sekä nuorten työpajatoimintaa. Lisäksi säätiöllä on erillisiä kartoutuspalveluita, erillispalveluita, ammatillista kuntoutusta ja työhönvalmennusta sekä hankkeiden kautta tapahtuvaa kehittämistoimintaa. Säätiöllä on niin ikään kiertotalouteen liittyvää työtoimintaa sekä myytäviä palveluita, joista kiertotaloustoiminnan merkitys säätiön tulonmuodostuksen kannalta on merkittävä.

Kuntouttavan työtoiminnan osalta järjestämisvelvoite ja siihen liittyvä rahoitus on siirtynyt hyvinvointialueelle. Nuorten työpajatoiminnan osalta säätiö on saanut ja saa edelleen valtion avustusta.

Säätiön taloudellinen tilanne ja aiemmin myönnetty avustus

Avustushakemuksen perusteena on säätiön haastava taloudellinen tilanne. Merkittävänä tilannetta selittävänä tekijänä esitetään perustajayhteisöjen palveluostojen vähentyminen.

Perustajayhteisöt ovat toimintavuonna 2022 myöntäneet (kaupunginhallitus 68 § 2022) säätiölle kertaluontoisen avustuksen. Päätösperusteissa on tuolloin todettu merkittävä toimintaympäristön muutos, jossa säätiön avustaminen oli kertaluontoisesti perusteltua ja avustuksella oli tarkoitus tukea säätiötä siirtymään toimintaympäristöön, jossa palveluiden hankinnasta vastaa hyvinvointialue. Edellytyksenä oli perusteellinen toimintamahdollisuuksien selvittäminen ja realistisen suunnitelman laatiminen toiminnan jatkosta. Päätöksessä on erityisesti korostettu avustuksen kertaluonteisuutta.

Nyt esitetyn avustuspyyntöön mukaan säätiö on pystynyt vahvistamaan rooliaan kierrätystoiminnassa ja tähän liittyvän oman liiketoiminnan merkitys on korostunut. Haasteen muodostaa valmennustoiminnan asiakasvirtojen ja niihin liittyvien toimintatuottojen pienentyminen.

Perustajayhteisöjen suhde säätiöön hyvinvointialueudistuksen jälkeen

Säätiön perustamisen yhteydessä laaditun erillissopimuksen mukaisesti perustajakunnat ovat ilmoittaneet periaatteellisen valmiutensa ostaa säätiöltä sen tuottamia palveluita sen käynnistyessä.

Huomionarvoista on, että säätiö on perustettu tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu on ollut kunnilla. Vuoden 2022 loppuun mennessä kuntien säätiöltä tekemät hankinnat ovat olleet lähes kokonaan kuntouttavaan työtoimintaan ja sosiaaliseen kuntoutukseen liittyviä palveluita, eli sosiaalipalveluita. Näiden palveluiden järjestämisvelvoite ja järjestämiseen tarkoitettu rahoitus ovat siirtyneet hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta lukien.

Vuoden 2022 avustuspäätöksen taustoituksessa oli tunnistettu riski kuntouttavan työtoiminnan palveluhankintojen vähenemisestä. Tämä riski on

nyt realisoitunut eikä näköpiirissä ole, että hyvinvointialue merkittävästi kasvattaisi palveluhankintoja kolmannen sektorin toimijoilta.

Olosuhteet ovat säätiön perustamisen ja perustamisvaiheessa tehdyn erillissopimuksen solmimisen jälkeen muuttuneet olennaisesti. Muutos ei ole ollut ennakoitavissa säätiötä perustettaessa ja erillissopimusta laadittaessa. Erillissopimuksen tulkitseminen siten, että perustajayhteisöjen tulisi sopimuskirjauksen periaatteellista palvelujen oston tahtotilaa koskevan kohdan johdosta kompensoida hyvinvointialueen palveluostojen vähenemisen aiheuttamat menetykset, ei ole kohtuullista eritoten, kun perustajayhteisöt ovat säätiötä avustamalla pyrkineet tukemaan säätiötä muutoksessa. Perustajayhteisöiden (kuntien) järjestämisveloitteen piirissä ei ole palveluita, jotka olisivat poistunutta palvelutuotantoa vastaavassa määrin siirrettävissä säätiön tuottamaksi.

Yleistä arviointia

Elävä säätiön toiminta on tärkeää ja arvokasta koko Pohjois-Savon osalta. Säätiö on tehnyt ja tekee uraa uurtavaa työtä esimerkiksi kiertotalouden ja kierrätyksen edistämisen saralla.

Toimintaympäristön kehityksen johdosta valmennuspalveluiden toimijakenttä on laajentunut säätiön perustamisen ajoista. Palveluntuottajina toimii tätä nykyä lukuisa määrä säätiöön nähden kilpailevia yrityksiä, julkisia ja kolmannen sektorin toimijoita. Kaupungin tulee avustuksia myöntäessään kohdella yhteisöjä yhdenvertaisesti ja selkeiden sääntöjen mukaisesti (hakuaika, yleiset avustusperiaatteet). Lisäksi avustamiseen tulee olla talousarvion mukainen määräraha. Yritystoiminta tai sen tukeminen ei pääsääntöisesti kuulu kunnan tehtäviin. Kiertotaloustoiminta, jonka osuus säätiön toiminnasta on merkittävä, on arvioitava lähinnä yritystoimintana.

Säätiön avustaminen vuosisopimukseen perustuvalla mallilla olisi myös periaatteellisesti merkittävä ratkaisu siitä, lähtevätkö kunnat avustuksilla kompensoidaan hyvinvointialueiden tekemiä ratkaisuja, joilla on mahdollisesti kielteisiä vaikutuksia muun muassa kolmannen sektorin yhteisöissä. Säätiön toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen, kun sosiaalinen kuntoutus, siihen liittyvä päätöksenteko ja palvelujen hankinta määrärahoineen siirtyi kaupungeista ja kunnista hyvinvointialueille. Kaupunki ei katso voivansa lähteä kompensoidaan tästä rakenteellisesta muutoksesta syntyneitä taloudellisia vaikutuksia tai menetyksiä muille toimijoille etenkin tilanteessa, jossa kaupungissa on meneillään työ talouden tervehdyttämiseksi.

Muuttuneessa tilanteessa Kuopion kaupungin oma tarve säätiön tuottamille palveluille on vähäistä, vain noin 10-15 asiakasta vuodessa. Vastaisuudessaakin kaupunki voi hankkia säätiön palveluita tarveharkintaisesti ja määrärahojen puitteissa hankintasääntöjä ja -menettelyitä noudattaen. Kaupunki ei kuitenkaan voi sitoutua yhden palveluntuottajan erityisasemaan asettamiseen hankkimalla siltä palveluita ja samanaikaisesti rahoittamalla sen toimintaa säännönmukaisin, vastikkeettomin vuosiavustuksin.

Elävä säätiön kaltaisessa tilanteessa olevia kolmannen sektorin toimijoita, säätiöitä ja yhdistyksiä, on Kuopiossa useampia, joten tällä yksittäistapauksessa annettavalla ratkaisulla voi olla laajempia ennako-odotuksia luovia vaikutuksia.

Kuopion kaupungin hallintosäännön 27 § 20 kohdan mukaisesti kaupunginhallitus päättää avustuksen myöntämisestä. Lakipalvelut on laatinut valtioneuvoston mukaisen arvioinnin avustuksen myöntämisestä Elävä säätiölle.

Savon koulutuskuntayhtymän yhtymähallitus on 2.2.2024 § 6 tehnyt päätöksen, ettei kuntayhtymä myönnä haettua vuosittaista avustusta Elävä säätiölle.

Vaikutusten arviointi

Liitteenä

Liitteet

8433/2023 Vaikutusten ennakoarviointi

8433/2023 Valtioneuvoston mukainen arviointi